

УДК 376.433

МАКСИМЕНКО Наталія Валеріївна –
асистент кафедри спеціальної освіти та здоров'я людини
Центральноукраїнського державного педагогічного
університету імені Володимира Винниченка
e-mail: Natasha5717@yandex.ua

МЕТОДИКА ОПАНУВАННЯ ОСНОВ БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ УЧНЯМИ МОЛОДШИХ КЛАСІВ З ПОРУШЕННЯМ ІНТЕЛЕКТУ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Найбільшою цінністю держави і суспільства є життя людини, що підтверджується Конституцією України. Проте у сучасному світі склалася суперечлива соціально-економічна ситуація, що має проєкцію на всі сторони життєдіяльності. Однією з найбільш незахищених ланок суспільства є діти, зокрема діти з вадами психофізичного розвитку, як такі що переважно виховуються у складних соціально-педагогічних умовах. Діти як з нормальним так і з вадами психофізичного розвитку недостатньо орієнтуються у складному і динамічно-мінливому оточуючому середовищі, у більшості не готові швидко осмислювати ситуацію та приймати адекватні рішення, а спонтанні моделі поведінки: імпульсивність та наслідування можуть бути шкідливими та відверто небезпечними. Існуючі на даний момент ризики з сторони навколишнього середовища та соціуму не можна недооцінювати. Тому актуально важливим є питання підготовки дітей до зустрічі з різними потенційно складними та небезпечними життєвими ситуаціями.

Безпека життєдіяльності – це галузь науково-практичних знань про збереження життя і здоров'я людини, яка покликана формувати світоглядні засади гармонійних стосунків людини з природою, технікою та суспільством, виявляти, ідентифікувати і прогнозувати ризик виникнення різного роду небезпек, розробляти системи захисту від них [2].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питаннями безпеки життєдіяльності людини займалися багато дослідників та науковців. Так, у загальній педагогіці це: А. Грабовський, Ю. Кіт, В. Кузнецов, В. Лапін, В. Лук'янчиков, Р. Луцик, Н. Малишева, І. Міценко, Г. Пістун, В. Пішенюк, А. Платонов, Е. Римська, В. Сапронов, Л. Стрій та ін.

Серед дефектологів, які працювали з учнями з порушенням інтелекту, необхідно в першу чергу назвати таких, як А. Аксенова, Е. Асанова, І. Гладченко, А. Григоніс, Ж. Дмитрієва, О. Іванова, І. Ілюшенко, В. Ісаєва, О. Катаєва, С. Комарова, В. Левицький, Є. Лукашенко, С. Миронова,

Е. Подвальная, Н. Рущупкіна, О. Стребелева та ін.

У спеціальній педагогіці вивченню проблематики формування основ безпеки життєдіяльності, у тій чи іншій мірі, присвятили свої праці: І. Богданов, В. Бондар, А. Висоцька, І. Гладченко, Г. Дульнев, В. Засенко, О. Іванова, В. Липа, І. Лисенко, С. Миронова, Є. Миткальова, О. Мякушко, Л. Остапенко, Є. Поторочина, Т. Сак, В. Синьов, С. Трикіз, О. Хохліна, Н. Шевченко та ін. Зокрема В. Синьов, досліджував питання корекційної спрямованості навчально-виховного процесу учнів з вадами психофізичного розвитку та формування безпечної поведінки учнів у соціумі; О. Хохліна висвітлювала питання взаємозв'язку освіти і корекції, торкалась питань безпеки на уроках праці під час формування індивідуального стилю діяльності; А. Висоцька займалась питаннями виховання дітей з порушеннями інтелекту та розробкою програм (зокрема з української мови) змістове наповнення яких містить матеріали із основ безпеки життєдіяльності; В. Липа розкрив соціально-педагогічні аспекти формування цілей корекційно-виховного навчання, принципи побудови корекційних програм, психологічні основи педагогічної корекції та торкнувся питань психологічної безпеки дитини у спеціальному закладі; М. Матвеева та С. Миронова показали специфіку реалізації індивідуального та диференційованого підходу до дітей, охарактеризували зміст і методику підготовки корекційного педагога, із безпеки життєдіяльності висвітлили питання формування безпечної статевої поведінки у дітей з порушеннями інтелекту; В. Бондар, Г. Дульнев, В. Засенко висвітлили особливості трудової підготовки дітей різних нозологій, торкалися питань формування безпечної поведінки на уроках трудового навчання та під час суспільно-корисної праці; М. Козленко описав методичні аспекти формування здоров'язберігаючої поведінки на уроках фізичного виховання та за їх межами у спеціальній школі; І. Гладченко виступила фундатором та укладачем програми з «Основ здоров'я» яка містить розділ із безпеки життєдіяльності.

Мета статті – аналіз різних джерел формування основ безпеки життєдіяльності в

учнів молодших класів з порушенням інтелектом.

Виклад основного матеріалу дослідження. Основи безпеки життєдіяльності у спеціальних школах (корекційних класах) на даний час розчинені у межах навчальних годин та частково і обмежено у позакласній роботі. Проте, звертаючи увагу на реалії сьогодення, цього недостатньо. Цей процес має розширити існуючі рамки, стати більш акцентованим та послідовним, різнобарвним у методиці проведення.

Реалізація практичного засвоєння матеріалу з основ безпеки життєдіяльності учнями з порушенням інтелектом молодшого шкільного віку передбачає виконання таких поставлених навчальних завдань: навчання учнів з порушенням інтелектом молодшого шкільного віку розумінню структури, змісту і взаємозв'язків життєдіяльності людини на всіх етапах повсякденного життя і праці; формування вмінь визначати чинники, причини і параметри виникнення надзвичайних ситуацій; ознайомлення з основами геополітики України; ознайомлення з принципами і способами захисту від небезпечних ситуацій у повсякденному житті та у надзвичайних умовах; своєчасне прийняття рішень щодо запобігання виникнення надзвичайних ситуацій; формування в учнів розуміння критеріїв оцінки здоров'я та життя; вироблення сталої мотиваційної установки на здоровий спосіб життя як провідної умови збереження і зміцнення здоров'я; ознайомлення з основними принципами, шляхами та методами збереження життя і зміцнення усіх складових здоров'я; навчання методам самооцінки та контролю стану і рівня здоров'я протягом усіх років навчання; формування здатності передбачення результатів своєї небезпечної поведінки (необдуманих дій), нерационального користування природними ресурсами тощо; навчання встановленню і осмисленню причинно-наслідкових зв'язків – через що трапляються людські жертви, матеріальні збитки, епідемії тощо. Блок корекційно-розвивальних завдань: розвиток зв'язного мовлення, читання, письма, малювання, словникового запасу; закріплення практичної спрямованості математичних знань та вмінь; розвиток навичок самообслуговування; виховання культури у спілкуванні з оточуючими та адекватної поведінки; розвиток психічних процесів; пропедевтика страхів, тривожних станів; зниження агресивності; покращення соціалізації [2].

Робота з формування в учнів початкових класів ОБЖД повинна здійснюватися у основних напрямках: на спеціально організованих заняттях та у позакласній

виховній роботі. Виховна робота буде сприяти формуванню емоційного та поведінкового компоненту вихованості та посилювати ефект розвитку когнітивного. Тому складовими загальної методики роботи з формування в учнів початкових класів з порушенням інтелектом ОБЖД мають стати: спеціальні виховні заходи, бесіди, зустрічі з представниками визначених професій, сюжетно-рольові ігри, перегляд відеоматеріалів, гурткова робота, екскурсії, вікторини, конкурси, робота з батьками та корекційними педагогами.

Проблема дослідження пов'язана з необхідністю створення методики корекційно-виховної роботи щодо формування уявлень, знань, вмінь та навичок з безпеки життєдіяльності у молодших школярів з порушенням інтелектом з урахуванням їхніх психофізичних, вікових, адаптаційних можливостей та досягнень в області методичного забезпечення корекційно-розвивального навчально-виховного процесу.

У дітей з порушенням інтелектом наявне органічне ураження кори головного мозку, внаслідок чого має місце стійке порушення пізнавальних процесів. Виявляється своєрідність у розвитку відчуттів, сприймання, пам'яті, уяви, мислення, уваги, мовлення; знижена здатність до узагальнень у процесі розв'язання завдань, що негативно впливає на наукованість у цілому. Педагогічна робота з цією категорією дітей спрямовується на самообслуговування, практичну підготовку до взаємодії, формування адекватної соціальної поведінки [1].

Ознайомлення з основами безпеки життєдіяльності дітей з порушенням інтелектом молодшого шкільного віку має чимало труднощів, зумовлених особливостями їхнього психічного розвитку.

Зокрема, загрозу безпеці дитини з порушенням інтелекту може спровокувати притаманна недостатність орієнтувальної та пізнавальної діяльності; слабкість критичного осмислення ситуації; імпульсивність; відсутність боротьби мотивів (з перевагою біологічних); схильність до некритичного наслідування поведінки, що часто залежить від потягів та афектів [2]. Але проведення корекційно-педагогічної роботи із зазначеного напрямку необхідне, тому що сприяє не тільки безпосередньому забезпеченню безпеки дитини, але й належній соціальній адаптації та розвитку життєвої компетентності [3].

Найважливіше завдання системи спеціальної освіти – це підготовка дитини з психофізичними вадами до повноцінного життя в сучасних соціально-економічних умовах [4]. Відхилення у фізичному та розумовому розвитку учнів створюють

труднощі у досягненні загальної освітньо-виховної мети та суперечності між прагненнями учнів та їх можливостями. Тому процес навчання і виховання розумово відсталих дітей має чітку корекційну спрямованість. Починаючи працювати з учнем з психофізичними вадами, вчитель має врахувати індивідуальну структуру дефекту та збережені можливості, вивчити досвід дитини, її спрямованість, поведінку, ставлення до власного дефекту, особливості емоційно-вольової сфери, характерологічні особливості [4].

Розумово відсталі діти мають, як правило, слабку і короткочасну пам'ять, знижений її об'єм; труднощі фіксації та відтворення інформації. Тому виклад матеріалу здійснюється лаконічно із виділенням головного, логічними частинами із встановленням зв'язків, чергуванням праці та відпочинку та багаторазовим повторенням. Важливим виступає урізноманітнення способів подачі матеріалу та доцільне і виважене використання наочності та дидактичних ігор, встановлення різних типів зв'язків. У дітей з вадами інтелектуального розвитку порушена увага (нестійкість, виснаженість, перервність, розсіяність). Необхідно-обумовленим є варіювання подразників за силою впливу, конкретизація інструкцій, розвиток контролю та самоконтролю. Недоліки уяви (поверховість, неточність, бідність в цілому та схильність до стереотипів) частково долаються за рахунок різноманітності методів та засобів педагогічної роботи, застосування елементів творчих завдань, встановлення зв'язків між досвідом та теоретичними відомостями, роботи з планом та за ним, зменшення кількості педагогічно недоцільних подразників. Описані вади сприймання, як то: уповільненість, хаотичність, вузькість, фрагментарність, відносна автономність щодо мислення обумовлюють дискретну подачу матеріалу та уповільненість викладу; залучення максимуму для даного матеріалу аналізаторних систем, збільшення часу виділеного на сам процес та інструктаж, систематичний аналіз результатів сприймання.

Основні порушення мисленнєвої діяльності (конкретність та низька практична спрямованість, не послідовність, уповільненість та інертність, низька критичність, неусвідомленість) обумовлюють зменшення обсягу подачі матеріалу, спрощення змісту за умови збереження логічної цілісності, створення ситуацій для розвитку всіх процесів та видів мислення [5].

Щодо стану розвитку мовлення то тут у загальному відзначається: бідність, стереотипність, порушення звуковимови, фонематичних процесів, лексичної та

граматичної сторін, зв'язного мовлення. Врахування ситуації та вихід з неї полягає у стимуляції вербалізації внутрішнього мовлення, збагаченні словника, переведенні слів з пасивного словника в активний, стимуляції мовленнєвої діяльності дитини, повторення інструкцій і запитань, наслідування літературно-правильного мовлення, співпраця з логопедом. Дітям з порушеним інтелектом властиве зниження працездатності та швидка втомлюваність. У навчально-виховній роботі це зумовлює: індивідуальне дозування об'єму та тривалості інтелектуальних та фізичних навантажень відповідно до клінічного діагнозу та стану здоров'я, урізноманітнення методів і прийомів навчання, чергування роботи з відпочинком та дотримання охоронно-педагогічного режиму. Також важливо розвивати коло інтересів, формувати свідому поведінку в контексті вимог суспільства, критичне ставлення до власної поведінки та інших людей, вміння передбачати та прогнозувати наслідки вчинків, вольову регуляцію, позитивні звички, віру у власні можливості, самостійність та довольність поведінки, стабілізувати самооцінку, співпрацювати з психологом, логопедом, медичними працівниками [5].

Основною формою організації навчання у спеціальній школі є урок на якому реалізується поряд з навчально-виховною і корекційно-розвивальна мета. Вагомого значення при цьому набувають відповідно дібрані та корекційно спрямовані методи навчання із врахуванням як «приспосовання до дефекту» так і власне корекції. Розумово відстала дитина, на відміну від дитини із збереженим інтелектом, виявляється менш гнучкою у своїй взаємодії із навколишнім, більш залежною від впливу соціального середовища. Тому потрібно створити такі умови навчання, дібрати такі методи та засоби, щоб у невимушеній обстановці максимально використати збережені можливості учня на етапі пристосування до дефекту, а пізніше для проведення «власне корекції» – поступового, крок за кроком руху у напрямку вдосконалення порушеної функції [5].

Розглянемо джерела впливу на дитину з формування основ безпеки життєдіяльності.

Сім'я – перший, основний та авторитетний вихователь. Виховання в сімейному колі дає дитині уявлення про навколишній світ, про правила поведінки. Суттєвим чином на формування особистісних якостей дитини впливають стосунки, що складаються між членами родини, які слід розглядати з позицій: стосунки між батьками, стосунки між батьками і дітьми, стосунки між дітьми. Це особливого роду колектив, що відіграє у вихованні основну, довгострокову та

векторну роль.

Родина може виступати як позитивним, так і негативним джерелом виховання. Неповнота складу, низький інтелектуальний та педагогічний рівень батьків, випадки асоціальності та антипедагогічності впливів у сім'ї зменшує а інколи і нівелює її виховний потенціал.

У спеціальній школі знання з безпеки життєдіяльності людини викладаються під час вивчення навчальної дисципліни «Основи здоров'я». Даний курс має складові: основи валеології (здоров'я людини) та основи безпеки життєдіяльності. Це джерело має найкращий ефект у плані наукової достовірності. При цьому результат формування необхідних знань, умінь і навичок у дитини суттєво залежить від педагогічної майстерності вчителя та від методичної якості викладання предмета.

Однією з головних умов організації навчального процесу на уроках є планування навчально-виховної та корекційно-розвивальної роботи. Так, правильне планування забезпечує: необхідний напрям, структуру і якість навчання; раціональний розподіл часу на теми навчального матеріалу; логічну організацію формування вмінь та навичок; продумане використання навчально-методичної літератури, технічних засобів навчання та обладнання.

Вивчення інших предметів – джерело відноситься до категорії міжпредметних зв'язків і його ефективність може бути забезпечена лише при виконанні поставлених дидактичних вимог до них. Міжпредметні зв'язки у шкільному навчанні є конкретним виразом інтеграційних процесів, які відбуваються в науці та житті суспільства. Вони є важливою умовою та результатом комплексного підходу у навчанні і вихованні учнів, відіграють важливу роль у підвищенні практичної і науково-теоретичної підготовки. За допомогою багатосторонніх міжпредметних зв'язків закладається фундамент для комплексного бачення інтегрованого навчально-виховного процесу. У свою чергу, дидактична і методична структури інтеграційних процесів у навчанні основам безпеки життєдіяльності досконально не досліджені. У практиці навчання існує тенденція до інтеграції, що виявляється в епізодичних, переважно стихійних зв'язках.

Учні молодших класів, розпочинаючи вивчення даного предмета, мають свій, в основному – незначний, інколи неадекватний досвід з цього питання. Він набувається у повсякденних умовах життєдіяльності дитини і може бути як позитивним, так і негативним з кореляцією до визначених джерел виховного впливу (його наявності та якості, референтної

групи, соціальних умов, впливу ЗМІ, виховання в сім'ї). Позитивне ставлення до навколишньої дійсності, правильне позиціонування дитини в ній – допомагає учню ефективно опанувати даний напрямок. У свою чергу, спотворені уявлення про небезпеку або їх відсутність часто ускладнюють процес формування необхідних знань, вмінь та навичок.

Важливу роль для виховання учнів, розширення та поглиблення їх знань, розвитку творчих здібностей виконує спеціально організована позакласна та позашкільна виховна робота. Завдання такої роботи – закріпити, збагатити та поглибити знання, набуті під час навчання, вміти правильно застосовувати їх на практиці. Також під час роботи розширюється загальний світогляд учнів, виробляються вміння та навички самоосвіти; виявляються і розвиваються індивідуальні творчі здібності та нахили. Це гармонійно організовує дозвілля школярів, їх культурний відпочинок та розваги; а також поширюється виховний вплив у різних напрямках виховання.

Потрібно відмітити, що дитина з порушеним інтелектом, яка перебуває у спеціальному закладі та її одноліток, який живе в сім'ї, у своєму розвитку мають ряд відмінностей. Це проявляється у недостатності комунікації, депривації в цілому, що зрештою призводить до негативної динаміки соціалізації такої дитини, з'являються відхилення у розвитку, страждає особистість [6].

Тут важливого значення набуває коло спілкування (колектив однолітків як референтна група). Особистісні та ділові взаємини між дітьми з порушеним інтелектом формуються повільно і важко. Ця категорія дітей є недостатньо комунікабельною, наявні неадекватні реакції у поведінці, важко усвідомити характер своїх стосунків з оточуючими, важко зрозуміти інтерес товариша та співвіднести особисті інтереси з інтересом колективу. Через це, дітям з порушеннями інтелекту важко увійти у колектив класу. Вони довгий час не можуть визначитися із власною позицією, відчувають дискомфорт та скутість. Внутрішня підготовленість до засвоєння вимог та норм формується складно та не завжди повноцінно. Слід зазначити що хоча сучасною педагогікою проводиться переорієнтація на дитячу особистість як на основну цінність, об'єкт та результат роботи, роль та значення колективу є важливими. Акценти основ формування колективу сьогодні інші: стверджується перевага демократичних та паритетних основ над авторитарними. Вплив колективу на становлення особистості дитини з порушеннями інтелекту проявляється в

наступному: розвивається критичність; формується ставлення до себе та членів колективу і суспільства; виробляється поведінкова модель. При цьому, сам учнівський колектив спеціальної школи часто характеризується малочисельністю; спостерігається помітна вираженість різновікової амплітуди складу; нерівномірність розвитку учнів, що обумовлюється багатоманітністю дефектів та їх проявів, а також довготривалим становленням [6].

Потрібно сказати, що наслідування у дітей з вадами інтелекту є різним за своїм характером та має особливості. Це відбувається тому, що діти внаслідок бідності власного життєвого досвіду та стійкості звичок наслідують поведінку та вчинки дорослих, розглядаючи їх як взірці для себе, при цьому критично не аналізуючи їх. Треба постійно пам'ятати, що мотиви у таких дітей під час вибору об'єкта для наслідування у переважній своїй більшості – ситуативні [5].

Щодо стихійного формування навичок то учень часто залишається позбавленим якісної інформації, а та, яку він отримує від однолітків та ЗМІ, часто є неадекватною та спотвореною. Учень в силу різних факторів (інтелектуальний недорозвиток, вік тощо) не може об'єктивно її сприймати, через це отримані відомості є мало або неякісними.

Потрібно також зупинитися на значній ролі засобів масової інформації у формуванні у молодших школярів основ безпеки життєдіяльності. Широка доступність телебачення та інтернету (навіть для школярів зазначеного віку), де насильство, катастрофи та аварії демонструються дуже часто, здатне сформувати викривлене уявлення у дитини про власну безпеку. Зважаючи на це, дорослим слід уберігати дітей цього віку від надмірного споглядання сюжетів такого типу.

Щодо творів літератури та мистецтва, то вони можуть стати дієвим засобом для формування уявлень про БЖД у дітей, хоч і не користуються великою популярністю (поступаючись неконтрольованому телебаченню та інтернету). Також відчутний брак дитячої літератури та відповідних дитячих відео програм які б цілком присвячувалися цій проблематиці.

У ході формування основ безпеки життєдіяльності навчально-виховний процес спрямований на набуття учнями знань, необхідних для збереження та зміцнення здоров'я де зміст складових відпрацьовується у логіці поетапного формування відповідно до вікових особливостей дітей та зон актуального і найближчого розвитку. Разом з цим, не можна не відзначити ряд суттєвих недоліків притаманних даному процесу, це: відсутність цілісної методики навчально-виховного

впливу, що призводить до епізодичності та фрагментарності реалізації, однобічності теоретичності із паралельною недостатністю практичної спрямованості, лімітованості у часі, слабкості реалізації міжпредметних зв'язків, недостатньому асортименті форм проведення. Навчальний процес у більшій мірі охоплює когнітивний компонент вихованості, частково залишаючи поза педагогічною корекційно-розвивальною сферою впливу емоційний і поведінковий компоненти. Постає питання про розробку методики роботи з формування основ безпеки життєдіяльності в дітей з порушеним інтелектом молодшого шкільного віку у спеціальних навчальних закладах на заняттях, передбачених навчальною програмою, а також під час позакласної виховної роботи.

Висновки та перспективи подальших розвідок напрямку. Успішна реалізація методики з основ безпеки життєдіяльності можлива на засадах активної співпраці, партнерства всіх учасників навчально-виховного процесу. Така діяльність загалом передбачає та уможлиблює: особистісно орієнтоване виховання; збагачення змісту курсу емоційним, особистісно значимим матеріалом; використання різноманітних методів навчання та виховного впливу; стимулювання інтелектуальних здібностей учнів, послідовну диференціацію та індивідуалізацію вивчення; роботу учнів з різними джерелами інформації, різними видами і типами ресурсних матеріалів; відпрацювання практичних дій при вивченні кожної теми; створення умов для активного діалогу між учасниками-партнерами навчально-виховного процесу (учнів, педагогів, членів сім'ї, громади) та свідомого вибору учнями способів поведінки; залучення учнів до оцінки різних видів діяльності, у тому числі й розвитку життєвих навичок; багатоваріантність форм різних видів діяльності учнів.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Алексюк А. М. Педагогіка вищої освіти України / А. М. Алексюк. – К.: – Либідь, 1998. – 554 с.
2. Буфетов Н. М. Нравственное воспитание во вспомогательной школе. – / Н. М. Буфетов. – Алма-Ата: Мектеп, 1988. – 88 с.
3. Джигирей В. С., Жидецкий В. Ц. Безпека життєдіяльності: навчальний посібник / В. С. Джигирей, В. Ц. Жидецкий. – Львів: Новий світ, 2001. – 256 с.
4. Гладченко І. В. Навчальні програми для підготовчого, 1-4 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для розумово відсталих дітей: Основи здоров'я (1-4 класи) / І. В. Гладченко // Інформаційний збірник та

коментарі Міністерства освіти і науки України, 2014. – Вип. 12. – С. 12–45.

5. Миронова С. П. Методика корекційної роботи при порушеннях пізнавальної діяльності: підручник / С. П. Миронова. – Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2014. – 260 с.

6. Синьов В. М. Корекційна психопедагогіка. Олігофренопедагогіка: підручник / В. М. Синьов. – К.: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2007. – Частина I. – 238 с.

REFERENCES

1. Aleksyuk, A. M. (1998). *Pedahohika vyshchoyi osvity Ukrainy*. [Pedagogy of Higher Education of Ukraine]. Kyiv.
 2. Bufetov, N. M. (1988). *Moral'ne vykhovannya v dopomizhniy shkoli*. [Moral education in auxiliary school] Alma-Ata.
 3. Dzhyherei, V. S., Zhydetskyi V. Ts. (2001). *Bezpeka zhyttiediialnosti*. [Life Safety]. Lviv.
 4. Hladchenko, I. V. (2014). *Navchalni prohramy dlia pidhotovchoho, 1-4 klasiv spetsialnykh zahalnoosvitnikh navchalnykh zakladiv dlia rozumovo vidstalykh ditei: Osnovy zdorovia (1-4 klasy)*. [Educational programs for preparatory, 1-4 grades of special general educational institutions for mentally

retarded children: Fundamentals of health (grades 1-4)]. Kyiv.

5. Myronova, S. P. (2014). *Metodyka korektsiinoi roboty pry porushenniakh piznavalnoi diialnosti*. [Method of correctional work in case of violations of cognitive activity]. Kamianets-Podilskyi.

6. Synov, V. M. (2007). *Korektsiina psykhopedahohika. Olihofrenopedahohika*. [Corrective psycho-pedagogy. Oligofrenopedagogika.] Kyiv.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

МАКСИМЕНКО Наталія Валеріївна – асистент кафедри спеціальної освіти та здоров'я людини, Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: проблеми корекційної освіти.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

MAKSIMENKO Natalia Valeriiivna – Assistant of the Department of Special Education and Health of the Person, Centralukrainian State Pedagogical University named after Volodymyr Vynnychenko.

Circle of scientific interests: problems of correctional education.

Стаття надійшла до редакції 28. 12. 2018 р.

Рецензент – д. п. н. професор Стратан-Артишкова Т. Б.

УДК 373 – 056.2.3

НАГОРНА Олена Василівна –

асистент кафедри спеціальної освіти та здоров'я людини
 Центральноукраїнського державного педагогічного університету
 імені Володимира Винниченка
 e-mail: len.lex.kir7@gmail.com

**ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВИТИ
 В ЗАГАЛЬНООСВІТНІЙ ПРОСТІР**

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. На державному рівні приймаються положення та законодавчі акти, які забезпечують і гарантують отримання якісної освіти учнями з особливостями психофізичного розвитку в масових школах. На сучасному етапі розвитку системи освіти в Україні актуальним постає питання інклюзії, що є основою залучення дітей з особливостями психофізичного розвитку в загальноосвітній простір. Пройшовши складний шлях від принизливого для всіх осіб із порушеннями психофізичного розвитку стану «непотрібних» для суспільства людей через сегрегацію та інтеграцію, ідея інклюзивного виховання та навчання полягає в доступності освіти всіх без винятку дітей із різними потребами, поступово впроваджується в багатьох масових школах, міст і районів нашої країни, визначаючи цей напрям, як найбільш прогресивний в освітній політиці держави. У Наказі Міністерства

освіти і науки України від 01.10.2010 № 912 «Про затвердження Концепції розвитку інклюзивного навчання» зазначено, що успішне запровадження інклюзивного навчання дітей з особливими потребами потребує вирішення завдань на державному рівні, а саме завдяки створенню інклюзивного освітнього простору, діти з особливими потребами мають можливість не тільки отримати гідну освіту, а й відчутти себе повноцінними членами шкільного колективу, а згодом стати повноправними громадянами своєї країни, що мають однакові для всіх права та обов'язки незалежно від своїх можливостей [6].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Протягом останнього десятиліття вітчизняні науковці, зокрема, С. Богданов, Г. Гаврюшенко, А. Колупаєва, Н. Найда, Н. Софій, І. Ярмошук та інші, присвячують свої праці дослідженням проблеми залучення